

Docència, Recerca i Aprenentatge
Docencia, Investigación y Aprendizaje
Teaching, Researching and Learning

LA CLÍNICA JURÍDICA AMBIENTAL

Marquès i Banqué, Maria (Coord.)¹
Universidad 'Rovira i Virgili' de Tarragona

maria.marques@urv.cat

Paraules clau: clínica jurídica, mètode clínic

Keywords: *Clinical Legal Education, clinical methodology*

Presentació

La Clínica Jurídica Ambiental (CJA) és una experiència de mètode clínic en l'àmbit del Dret Ambiental, iniciada el curs acadèmic 2005-2006. Formalment, la CJA s'integra en el Centre d'Estudis de Dret Ambiental de Tarragona (CEDAT) de la Universitat Rovira i Virgili (URV), i des del punt de vista de l'organització curricular, constitueix una matèria obligatòria del Màster en Dret Ambiental de la Facultat de Ciències Jurídiques de la URV. Així mateix, cada curs s'ofereixen algunes places per estudiants de llicenciatura de Dret, que passen a treballar a la CJA formant equip amb els alumnes de Màster.

La formació jurídica clínic, de llarga tradició en els països anglosaxons i de progressiva expansió arreu del món, s'estructura en torn a dos principis bàsics: la formació pràctica i orientada a competències del·le estudiant; i el servei a la comunitat. Els estudiants, que treballen sota la supervisió d'un equip de professors, tots ells investigadors del CEDAT, assumeixen casos proporcionats per 'clients' reals. La

---

¹ Equip:

Directora: Dra. Maria Marquès i Banqué

Membres (professors del Departament de Dret Públic de Tarragona-CEDAT): Dra. Susana Borràs Pentinat (Àrea de Dret Internacional Públic i Relacions Internacionals), Dra. Lucía Casado Casado (Àrea de Dret Administratiu), Sra. Aitana De la Varga Pastor (Àrea de Dret Administratiu), Dra. Àngeles Galiana Saura (Àrea de Filosofia del Dret), Dr. Jordi Jaria i Manzano (Àrea de Dret Constitucional), Dra. Maria Marquès i Banqué (Àrea de Dret Penal), Dra. Anna Pallarès Serrano (Àrea de Dret Administratiu), Dr. Antoni Pigrau Solé (Àrea de Dret Internacional Públic i Relacions Internacionals). Col·laboradors externs permanents: Sr. Ignasi Company Armengol (advocat)

Docència, Recerca i Aprenentatge
Docencia, Investigación y Aprendizaje
Teaching, Researching and Learning

formació clínica permet, per tant, gaudir dels beneficis de la contextualització de l'aprenentatge en escenaris reals, participant, a més, de la idea igualment coneguda d'aprenentatge-servei.

A partir d'aquestes dues característiques bàsiques, existeixen diferents models de clíniques jurídiques en funció de, per exemple, la naturalesa dels casos que pot assumir un estudiant (a Espanya, a diferència d'altres països, no poden actuar en judicis); el perfil del tutor o supervisors (acadèmic, pràctic o mixte); el perfil dels estudiants que hi participen (clíniques interdisciplinars o exclusivament jurídiques); el perfil dels clients (particulars o institucionals); la fórmula d'integració curricular en els estudis de grau o postgrau; la vinculació amb altres organismes o iniciatives dins o fora de la mateixa universitat (instituts o centres de recerca, ONG's...); les fonts de finançament; etc.

Tant la bibliografia com els referents internacionals sobre les clíniques jurídiques és molt extensa. És de destacar l'existència d'un cinquantena de clíniques jurídiques arreu del món especialitzades en Dret ambiental, moltes d'elles als Estats Units. En alguns casos, les clíniques es troben específicament vinculades a centres de recerca en Dret Ambiental (així, per exemple, la *Vermont Law School's Environmental and Natural Resources Law Clinic (ENRLC)*, vinculada al *Vermont Law School Environmental Law Center*, als EE.UU; o la *University of Victoria's Environmental Legal Clinic*, vinculada a *The Environmental Law Centre Society*, a Canadà). Així mateix, cal fer especial esment del interès que les qüestions ambientals de pertinenen a les clíniques jurídiques de les universitats llatinoamericanes.

És rellevant destacar que el model de cas que pot assumir una clínica jurídica a Espanya en determina una característica pròpia: la vinculació entre la recerca i l'aprenentatge. Així, en el cas de la CJA els estudiants treballen en equips en la redacció de dictàmens i informes jurídics; l'assessorament a ONG's, fundacions i plataformes ciutadanes, o la redacció de propostes normatives d'àmbit local (ordenances). Més recentment, la CJA

Docència, Recerca i Aprenentatge
Docencia, Investigación y Aprendizaje
Teaching, Researching and Learning

ha incorporat també entre els seus serveis la mediació i la conciliació ambiental. Pels estudiants de llicenciatura, el fet de formar equip amb estudiants de Màster - molts dels quals, a més, provenent d'altres països - suposa una oportunitat excepcional d'introduir-se en la recerca a nivells superiors.

Pel que fa a la tipologia de client, el requisit general és ser una entitat o institució la finalitat de la qual sigui la consecució de l'interès general o comunitari (ajuntaments, Diputació de Tarragona, Fiscalia de l'Audiència Provincial de Tarragona, ONG's, fundacions, plataformes ciutadanes, associacions de veïns...).

En concret, són objectius formatius de la CJA: 1) l'aprenentatge interdisciplinari del Dret ambiental; 2) la integració entre la teoria i la pràctica professional; 3) la capacitat de creació de textos jurídics normatius en l'àmbit del Dret Ambiental; 4) la capacitat de gestió i intervenció en conflictes d'interessos en l'àmbit del Dret Ambiental, 5) la capacitat de tractament de les fonts jurídiques i presa de consciència de la seva vinculació amb aspectes extrajurídics; 6) la sensibilització profunda en temes ambientals; 7) la capacitat de treball en equip; 8) la responsabilitat davant un càrrec professional i la motivació per la qualitat; i 9) la capacitat per comunicar de manera efectiva els resultats d'un treball de recerca oralment com de forma escrita.

Per tal de assolir aquests objectius, la CJA ha desenvolupat una dinàmica de treball pròpia i un programa de competències:

A) Dinàmica de treball: L'equip docent de la Clínica, abans del inici de cada curs acadèmic, es reuneix en sessió de coordinació per tal de seleccionar els casos proposats pels potencials clients, amb els qui ha ingut un primer contacte. L'equip docent és el que també decideix la configuració dels equips i l'assignació de tutors, atenent a diversos criteris d'eficàcia. Un cop seleccionats els casos i formats els equips, la dinàmica de treball de la CJA s'estructura en torns a les sessions plenàries i el treball en equip.

Docència, Recerca i Aprenentatge
Docencia, Investigación y Aprendizaje
Teaching, Researching and Learning

Les sessions plenàries són sessions conjuntes de tots els membres de la Clínica (estudiants i tutors). La seva finalitat és, d'una banda, ampliar la formació jurídica a partir del seguiment de tots els casos en els que s'està treballant en el si de la mateixa; i de l'altra, oferir la formació instrumental necessària per assolir la totalitat dels resultats d'aprenentatge fixats amb la Clínica. Amb aquesta finalitat es programen sessions plenàries de seguiment, a les quals assisteixen advocats en exercici col·laboradors de la Clínica, per tal que donin el punt de vista més pràctic sobre els casos en curs; i sessions plenàries formatives, per a les quals es compta amb experts externs relacionats amb la matèria que es està treballant al gabinet dels equips. Es mira, d'aquesta manera, d'orientar la Clínica cap a la dinàmica de la recerca col·laborativa.

Pel que fa al treball en equip, un cop assignat el cas i els tutors (un de principal i un d'auxiliar per equip), la primera tasca de l'equip és concertar una entrevista amb el client, per tal de concretar i formalitzar l'encàrrec. A partir d'aquí, durant el curs es celebren tant sessions d'equip amb els tutors com sessions necessàries.

B) Programa de competències : atesa la diversa naturalesa dels objectius formatius de la Clínica, es programen una sèrie de sessions instrumentals sobre: 1) tècniques d'entrevista al client; 2) gestió de la informació i el coneixement en l'àmbit jurídic; 3) treball en equip; i 4) presentacions orals. Totes aquestes sessions van a càrrec d'especialistes col·laboradors externs de la Clínica.

Finalment, els resultats del treball són presentats en sessió plenària de la Clínica, al client en entrevista concertada a aquest efecte i, si escau, públicament en la forma més adequada, de cara a donar reconeixement a la feina realitzada i a utilitzar-ho com a marca de qualitat i distinció dels Estudis de Dret ambiental a la URV.

Docència, Recerca i Aprenentatge
Docencia, Investigación y Aprendizaje
Teaching, Researching and Learning

La Clínica Jurídica Ambiental de la URV ha rebut un ajut atorgat per l'Agència de Gestió d'Ajuts Universitaris i de Recerca de la Generalitat de Catalunya, en el marc de la convocatòria d'ajuts per al finançament de projectes per a la millora de la qualitat docent de les universitats catalanes per al 2006 (MQD) Resolució de 14 de juliol de 2006. Igualment ha obtingut el "Premi Consell Social URV a la Qualitat Docent" en la convocatòria de 2007, Modalitat col·lectiva.

Actualment, la Clínica Jurídica Ambiental es troba en fase de projecció nacional i internacional, a part d'intensificar la relació amb altres clíniques jurídiques, com a organització i participació en congressos i altres activitats en aquest àmbit.

Més informació:

URL CEDAT: <http://www.cedat.cat/>